

Téereb Danyeel — Benn waay-junnee ak ñeent-fukk ak juróom-ñettbaat ci juróom-ñaari benn

Ubbi Taf yu Yóbbute yi: Peeñug Habakuk ak Géentug Miller

Jeff Pippenger

2024-03-20

Yokkute xam-xam gi miñaan ci gis-gisu dexe Ulai mooy li ñu bindoon ci mujj ci ñaari xeer yi Habakuk.

“Jàngorook ay wax jiital yi ñu daan jappe ne ñuy jëm ci jamono ji ñaareelu ñëwte la, amoon na fa it njàngale yu beesoon ngir seet ak seen taxawaayu njuumte ak xaar-xaar, te di leen dëgëral ngir ñu muñ ci ngëm, ndax li nekk léegi ci lëndëm ci seen xel dina leer bu baax ci waxtu wa ko yelloo.”

«Benn ci yeneen waxi yonent yii mooy bu Habakuk 2:1–4: “Dinaa taxaw ci sama wottu, te di jóg ci kaw kër gu kawe gi, te dinaa xool ngir gis li Mu may wax, ak li ma war a tontu bu ñu ma yeddée. Noonu Boroom bi tontu ma ne: Bind gis-gis bi, te leerale ko bu baax ci kaw tabala yi, ngir ku ko jàng mana daw ak moom. Ndaxte gis-gis bi am na jamono ju ñu ko dogal; waaye ci mujj gi dina wax te du fen; bu yéexee sax, xaaral ko, ndaxte dinga gis ne, dina ñëw te wóor, du yéex. Xoolal, ki boppam réy ci moom, ruuham jubul ci biiram; waaye aji jub ji, ci ngëmam lay dund.”»

“Ba ci atum 1842, ndigal li ñu joxe ci kàddug wax-jème bii, ngir ‘bind peeñ mi, te wéral ko ci ay tabla, ngir ku ko jàng mën a daw,’ moo tax Charles Fitch xalaat defar ab kart bu wax-jème ngir leeral peeñ yi nekk ci Daniel ak Révélation bi. Génne kart boobu, dañu ko jappee ni mooy matale ndigal li Habakuk joxee. Waaye kenn gisul woon booba ne, ci benn wax-jème boobu sax, amna mel ni yàgg ci matug peeñ ma — ab waxtu bu yéex. Gannaaw nattuuk xel booba, Mbind mi feeñoon na lu am solo lool: ‘Ndaxte peeñ mi am na ab waxtu bu ñu téral; waaye ci mujj ga dina wax, te du fen: su yéexee, xaaral ko; ndaxte dina ñëw wóor-wóor, du yéex.... Ku jub, ci ngëmam la dundee.’ The Great Controversy, 391, 392.”

Ñaari xaat yu Habakkuk yi, ci waxu yonent, ñoo di ñaari seede. Ci Biibël bi, ñaari seede dañu leen war a boole ngir dugal dëgg.

Waaye su boobuloo la, yóbbu ak yaw benn walla ñaar ci yokk, ngir ci gëmminu ñaari seede walla ñetti seede lépp lu waxees ñu dëgëral ko. Màccë 8:16.

Bu ñaari taabaluy Habakkuk (kaartey pionye yi ci 1843 ak 1850) ñu leen boole ci kawante, dañuy dëggal dëgg yi doon “yaxuta yi” ci géntu Miller. Njuumteb 1843 bi, mi ñu teewaloon ci taabal bu njëkk bi, bu ñu ko boolee ak ñaareel taabal bi, mu taxawal “waxtu bi njort” bu peeñ mi. Miller (samaay waxtuwaay bu mel ni sentinël ci jaar-jaar boobu) laaj na lu mu war a wax bi xuloo xeeram taarixam doon am.

Dinaa taxaw ci sama wottu, te dëkk ci kaw kër gu kawe gi, te xool ba gis lu mu may wax, ak li ma war a tontu bu ma yeddalee. Habakkuk 2:1.

Boroom bi digal Miller mu bind peeñ ma, te ci géentam mu teg ndab li ëmb peeñ ma ci kaw mesa bu nekk ci diggu néegam.

Noonu tontu ma ne, ne wax ma: Bindal peeñ mi, te nga leeral ko ci tabali yi, ngir ku ko jàng man a daw. Habakkuk 2:2.

Noonu yi nag xamale waxtu yéex bi ak njëkk tiis bu njëkk ba.

Ndaxte peeñ ma am na jamono ju ñu ko tēral ba noppi, waaye ci mujj mi dina wax te du fen; bu yàggóo sax, xaaral ko, ndaxte dina ñëw ci lu wóor, du yàgg. Habakkuk 2:3.

Noonu ñaari xeetu nit yi feeñ ngir yokkutege xam-xam mi mooy ñu leen tektal.

Xoolal, bakkanam, boppam gu réyul, jubul ci moom; waaye aji-jàmm dina dund ci ngëmam. Habakkuk 2:4.

Ñaari màggaayu jaamu Yàlla yi ñaari dañuy feeñ ci jéego seetlu bi nekk ci Daniel saar fukki ñaar.

Noonu ne ko wax ne: Demal sa yoon, Daniel; ndaxte kàddu yi tēj nañu leen te muur nañu leen ba ci jamonoji mujj. Ñu bare dinañu leen sellal, te setal leen ba weex, te nattu leen; waaye ñi bon dinañu def lu bon; te kenn ci ñi bon du xam dara; waaye ñi xel dinañu xam. Daniel 12:9, 10.

Ñi ñuñ “xam-xam” yi ci Daniel mooy janq yu xam-xam yi ci Macë 25, yuñu jubbaloo woon ci ngëm; te ñi bon ña mooy janq yu réere yi, ñi yékkatiwoon seen bopp ci réy-réylu. Ci mujju géntug Miller, per yi dafay tegtal diwlin wi ci léebu fukki janq ñi, te loolu mooy yonent bi.

“Yàlla dañuy ko toroxal bu nu nanguwul yégle yi mu nu yónni. Noonu nag, dañuy bañ diiw bu wurus bi mu bëgg a tuur ci sunuy xol ngir mu jaar jème ca ñi nekk ci lëndëm. Bu woote ba agsee ne: ‘Xool-leen, boroom céet bi ngi ñëw; génneleen ngir daje ak moom,’ ñi jotul diw bu sell bi, ñi sàmmul woon yiwug Kirist ci seen xol, dinañu gis, ni jigéen yu ñàkk xel ya, ne waajaluwuñu ngir daje ak seen Boroom. Amuñu ci seen bopp kàttan gu ñuy man a amee diw bi, te seen dund dafa yàqu.” Review and Herald, July 20, 1897.

Bijute yi Miller ci mujjug àddina dina leer fukk yoon gën a xëy, te ñaar ñépp, limu fukk ak leer, ay misaal lañu ci nattu. Ci mujjug àddina, ni ko mujjug géntu Miller di tegtal, leeru dëgg gi ñu wone ci xàtub Habakkuk dafay jur yégleb nattu, te ci léebu fukki janq yi, mooy yégleb nattu bu Yuuxu Digg-biit gi. Jëfandikoo gu nattu goo gu doonam mooy benn delluwaay ci jëfandikoo gu nattu gi ci jaar-jaari waxtu Millerite, ndaxte léebu fukki janq yi dina dellu ci mujjug àddina ba ci benn araf.

“Ñu bëgg naa ma daldi jublu ci léeb bu fukki janq yi, juróom ñoo am xel, te juróom ñi des ay dof. Léeb boobu amoon na ndam ci lu mat set ba ci benn araf, te dina matal ba noppi, ndaxte am na jëfandikoo gu jagleel jamono jii, te ni yégleb malaaka bu ñetteel bi, mat na te dina wéy di dëgg gu jamono jii ba keroog jamono di jeex.” Review and Herald, 19 Ut 1890.

Xeetu waxtu biir bu ñu war a xaar dinañu ko delloo ba ci baat baat ci mujjug géntug Miller, te kon ay xonqamam dinañu leer fukki yoon gën jant bi, noonu di wone ne xonq yi dañuy tektal nattu bu mujj bi ci léebu fukki janq ya. Fukk mooy misaal u nattu, te ci mujjug fukki fan, Daniel ak ñetti góor ña ñu teddal woon feeñ nañu ne ñoo gën a taaru te gën a yaram ñi doon lekk ndabam Babilon. Ñi réy ci Habakkuk, ñi dundoon ci ñaawteefu yaakaaru bopp, du ci ngëm, dañoo sos jikko ju Babilon. Ci jaar-jaaru Millerite dañoo nekk domeyi Babilon, te ci Habakkuk papaas bi lañuy jëfandikoo ngir xamale seen jikko.

Xoolal, bakanam bu yékkatiwul moom boppam jubul ci moom; waaye ku jub ji dund na ci ngëmam. Rax-ci-dolli, ndax dafa tooñ ci biiñ, mooy nit ku réy-réylu, du nekk ci kërëm; moom mi yaatal bëgg-bëggam ni safara, te mel ni dee, te du mągg a fees; waaye dafa dajale ci boppam xeet yépp, te dajale ci moom nit ñépp. Ndax duñu jël lépp ñii wax lu leer ci kowam, ak léebu réccu ci moom, ne: alkande ci ka yokk lu dul yaramam! ba kañ? ak ci ka diisloo boppam ak banxas su metti! Ndax duñu taxaw ci saa si ñiy laam la, te yeewu ñiy la sonal, te yaw nga nekk alalu ñoom? Ndaxte yaa alagoon xeet yu bare, lépp lu des ci nit ñi dinañu la alag; ndax deretu nit ñi, ak fitna su jëm ci réew mi, ci dëkk bi, ak ci ñépp ñi ci dëkk. Habakkuk 2:4–8.

Njaariñu nat yi ci Macë 25 indiwna xeetu jaamu Yàlla yu jëfandikoo jikkoo buur bu bëj-gànnar (papas bi), moom it mooy doole ji “yàqaat xeet yu bare.”

Nii la Boroom bi waxe: Xoolleen, xeet a ngi jóge réewum bëj-gànnar, te xeet bu mag dinañu ko yékkati ci weti suuf si. Dinañu jàpp gànnaay ak xarekat; ñu bon nañu, amuñu yërmande; seen baat di riir ni géej gi; te ñuy war fas, waajal nañu seen bopp ni ay góor yu xare ngir la, yaw Siyon jigéenu dëkk bi. Dégg nanu xibaaram: sunuy loxo tàgg nañu; tiis jàpp na nu, ak metit, ni jigéen ju nekk ci matug jur. Bul gén tool ba, bul dox ci yoon wi; ndax saamar noon bi ak ragal a ngi nekk ci bépp wàll. Yaw jigéenu sama xeet, takkal saaku, te tëb ci dóomi dóomi suuf; defal ko jooy gu mel ni ngir doom ju benn rekk, jooy yu tar lool; ndax yàqkat bi dina dikk ci sunu kow saa si. Yereimi 6:22–26.

Ñaari ñaari ñi Habakkuk wax jox mooy ñi ñu àtte ni jub ci ngëm, ak ñi lekk te naan doktriin yu Babilon. Ñi nekk ci fan yu mujj yi ci géntu Miller, ñi ñu teg ci nataalu janq, walla ñuy yokk meloom Kirist, ba noonu ñu jot siiwalu Yàlla, walla ñuy yokk meloom papas bi, te jot màndargay rab wi.

“Waxtu ji jot na ngir leer gu dëgg gi leer ci biir lëndëm gu yàggul ci mbirum jikko. Yégleb malaaka bu ñetteel bi jàll na ba àddina, di waare nit ñi ngir ñu bañ a jot màndargay rab wi walla bu ay naataamam ci seen kanam walla ci seen loxo. Jot màndarga mooy bopp ci benn dogal ak rab wi dogaloon, te taxawe ci benn xalaat ak moom, ci weddi bu rōy ci kàddug Yàlla. Ci ñépp ñi jot màndarga moo maas, Yàlla nee na: ‘Kooka itam dina naan biiñub merum Yàlla, mi ñu tuur te jaxasuwal dara, ci kaasub mbugalam; te dees na ko sonal ak safara ak xob, ci kanamu malaaka yu sell yi ak ci kanamu Xar ma.’” Review and Herald, July 13, 1897.

Janq yi naan biiñu reseb Babilon dinañu mujj naan biiñu meru Yàlla. Ci Esayi, màndiŋkat Efraayim fésal nañu seen màndite gu gumb ba di tëj yëf yi ci kaw ak suuf, te jëf jooju war nañu koo jàpp ni “banu tabaxkat ba.”

Wone “te daily” ni muy mandargaalu Kirist ci melokaan buy màndargaal, dafay dindi dëgg “te daily” ba mu ubbi ci suuf ak kaw, ndaxte “te daily” mooy màndargaalu Seytaane. Njàngat bu Miller def ci ne “te daily” mooy pagaanisam, dañu ko tegtal ci lu jub ci tabali Habakuk. Gisstegu Miller ci xaaju Téssalonig, bi ko mayoon mu xam ne pagaanisam lañu “jële woon,” ngir “nit ku bàkkaar bi” toog ci kër Yàlla gi feeñ, mooy dëgg gu njëkk gi nekk ci 2 Téssalonig, saar ñaareel.

«Ma continuee jàng, te gisuma woonene beneen fànn wu ci [sama bésu “bés bu nekk” bi] giseesul, lu dul ci Daniel. Noonu ma [ak ndimbalug concordance] jël baat yi taxaw ci jukkoo ak moom, “dindi;” dina dindi bés bu nekk bi; “li dale ca waxtu wa ñu dindee bés bu nekk bi,” ak yeneen. Ma yokk jàng, te ma defe ni dinaa gisul benn leer ci teks bi; mujj ma agsi ci 2 Thessalonians 2:7, 8. “Ndax sirru ñakk njubte bi mi ngi ba noppi di liggéey; waaye ki léegi di tere, dina tere ba kera mu dindees ko ci yoon wa, te noonu ku bon ka dina feeñ,” ak yeneen. Bi ma agsee ci teks boobu, éy, naka la dëgg gi feeñee bu leer te magg! Mooma la! Loolu mooy bés bu nekk bi! Kon nag, lan la Pawulo bëgg a wax ci “ki léegi di tere,” walla di fàññi? Ci “nit ku bàkkaar” bi, ak “ku bon” ka, Popery lañu bëgg a wax. Kon nag, lan moo di li tere ba Popery bañ a feeñ? Lu ko tere mooy Paganism; kon nag, “bés bu nekk” bi war na tekki Paganism.»—William Miller, Second Advent Manual, xët 66. Advent Review and Sabbath Herald, 6 Samwiye, 1853.

Tekki “lu bes bu nekk” bi ci Thessaloniciens, bi Miller gis, mooy dëgg gu njëkk gi ci xët wi. Bi Pool tudd ñi bëggul dëgg, te moo tax dinañu jot naxte gu réy, wóor na ne mu ngi wax ci bañ dëgg ci anam gu yaatu; waaye dëgg gi xët wi wax ci moom ci yoon wu jub mooy ne “lu bes bu nekk” dafa tegu ci Roomu pagan.

Leeru yaram mooy bët bi; bu dee sax sa bët sell, kon sa yaram wépp dina fees ak leer. Waaye bu dee sax sa bët bon, kon sa yaram wépp dina fees ak lëndëm. Su ko defee leer gi nekk ci yaw nekk lëndëm, aka réy lëndëm googu! Kenn manul jaamu ñaari sang: ndaxte mbaa mu bañ kenn ki, bëgg ki ci des; walla mu sax ci kenn ki, xeeb keneen ki. Manuleen a jaamu Yàlla ak alal. Macë 6:22–24.

Am naa genn bëgg dëgg, walla nga bañ dëgg; amul benn diggante. Njàqare ju tar ji di dal ci janq yu ñakk xel yi ci Macë 25, mi ngi sukkandiku ci seen bañ a nangu leeru “jewels” yi Miller, yi di tekki nattu mujj gi. Nattu mujj ga Israyil bu yàgg ba noppi jël, moo doon seen fukki nattu; te “jewels” yi Miller di leer fukki yoon gën a xonq ci fan yu mujj yi. Nataalu bañ “jewels” yi Miller mooy “the daily,” li naankat yu Efrayim tegal ca suuf ci ñetteelu maas gu Adventism. “The daily” mooy benn nataal bu Seytaane, di nataalu paganism. Naankat yi yokk nañu ab “jewel” bu fent, bi ñu yóbbu woon ci Protestantism bu dëddoo, te mooy li jàppale ne “the daily” mooy benn nataalu Kirist.

Xam-xamu Miller ci ay yàllaam dafa gattoon ndax jaar-jaaru nettali bi ñu ko ci yékkati. Ndax dafa gëmoon ne Ñëw gu ñaareelug Kirist moo doon mbir mu jiitu ci waxyu, gaañu rey gi ñu teg ci papauté bi ci atum 1798, mënul woon tekki lu dul ñeenteel te mujj gi ci nguur yu suuf si ci Daniyel ñaari. Miller dafa nekkoon itam ci gatt gi ci xam-xamam bu jëm ci “daily,” ndax seedeem mooy ne ci ndigalug yëgleef lañu ko yonniwoon ba mu topp ab yoonu jàng mu xóot, foofu la waxe ne dafa jëfandikoo Biibëlam, Cruden’s Concordance, te dafa jàng itam ay xibaaru kër yégle. Dogal bi mu defoon ngir jàng noonu, dafa nekk rekk lu dugg ci xelam.

«Diirub fukk ak ñaar-fukk ma doon deiste, jàng naa bépp jaar-jaar bu ma man a gis; waaye léegi, Biibël bi laa bëgg, ndaxte mooy jàngale ci Yeesu! Waaye teewul, amoon na ci Biibël bi lu bare lu ma nekkoon ci lëndëm. Ci atum 1818 walla 1819, bi ma doon wax ak benn xarit bi ma seetiwoon, te moo ma xamoon te [dëgg] ma wax ba ma doon deiste, mu laaj ci anam gu am solo lool ne: “Lan nga xalaat ci mbind mi ak mii?” di jëfandikoo ay kàddu yu yàgg ya ma doon weddi ba ma doon deiste. Xam naa li mu doon jëma ci moom, te tontu naa ne—Su ma mayee waxtu, dinaa la wax li ñuy tekki. “Ñaata waxtu nga bëgg?” Xamu ma, waaye dinaa la ko wax, laa ko tontu, ndaxte manuma woon gëm ne Yàlla jox na révélation bu nit mënul a dégg. Kon nag fas naa yéene jàng sama Biibël, di gëm ne dinaa gis li Xel mu Sell mi bëgg a wax. Waaye bu baaxee ma sàkku yéene jooju, xalaat bi daldi ñëw ci man—“Bu fekke ne gis nga benn kàddu gu nga mënul a dégg, lu nga def?” Noonu nag, anam wi may jàngee Biibël bi dikk ci sama xel:—dinaa jël baat yi ci yooyu kàddu, topp leen ci Biibël bépp, ba noppi xam seen tekkiin ci anam woowu. Am naa Concordance bu Cruden, bi ma yaakaar ne moo gën ci àddina si; noonu jël naa ko ak sama Biibël, toog ci sama taabalub liggéey, te jàngatul dara ju dul tuuti ci xibaar yi ci kër giir, ndaxte dogal naa woon xam li sama Biibël di tekki. Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65.»

Xaralam yu Miller yi dañu leen xamoonul rekk ci ay yoonu njàngam, waaye itam ci ndigal gu jóge ci Yàlla ci lu war a wax ci moom.

“Yàlla yónni na malaakamam ngir mu jóge ci xolub beykat bu gëmul woon Biibël bi, ngir jiite ko mu seet waxi yonent yi. Malaakay Yàlla ñëw nañu ci moom kutel gu bare, ngir gindi xelam te ubbi ci xam-xamam waxi yonent yi yu daan far ba lëndëm ci nit ñi Yàlla. Njálbéenu jàllub dëgg bi joxees na ko, te yóbbees na ko mu wéy di seet lëkkël bu nekk ci ginnaaw beneen, ba mu xool Kàddug Yàlla ak yéemu ak màggal gu réy. Gis na foofa jàllub dëgg bu mat sëkk. Kàddu googu mu daan jàppee ne amul noflaayu waxug Yàlla, léegi ubbeek na fa kanamam ci taaram ak ndamlam. Gis na ne benn xaaju Mbind mi day firndeel beneen, te bu amee genn paasaj bu tëj ci xam-xamam, dafa gis ci beneen xaaju Kàddu gi li koy leeral. Dafa wormaal Kàddug sellug Yàlla ak mbégte ak worma gu gën a xóot ak ragal gu sell.” Early Writings, 230.

Bi Bokk White waxee ne, «Yàlla yónni na ab malaakam» ca Miller, loolu dafa fësal ne Jibraayil mooy malaaka mi ñu yónni woon ca Miller, ndaxte «ab malaakam» mooy baat bu ñu jagleel Jibraayil.

“Kàddu malaaka bi ne, ‘Man maa di Gabariyel, mi taxaw ci kanamu Yàlla,’ di won ne am na bérab bu kawé te yégu ci kër-yoon yi asamaan. Bi mu ñëwee ak yégle ci Daniel, mu ne, ‘Amul kenn ku taxaw ak man ci mbir yii, kudul Mikayel [Kirisit] seen Buur-kilifa.’ Daniel 10:21. Ci mbirum Gabariyel, Musalkat bi wax na ci Kàddug Peeñug Yàlla bi, ne, ‘Mu yónnee ko, te xamale ko jaarale ko ci ay màndarga ci ndigalam malaakam, ngir jaamam Yowaana.’ Revelation 1:1.” The Desire of Ages, 99.

Gabriel ak malaaka yi ci des yi gindi nañu “xel ak” Miller te ubbi “ci ay waxam kàdduy wax yu Yàlla mayoon a doon lu lëndëm ba noppi ci askanu Yàlla.” Baatam jëlewul rekk ci anam wi mu doon jàngee ak seetee, waaye itam ci révélation bu Yàlla. Benn anam wi mu jëfandikoo ngir jàng Biibël bi sax, dugg na ci xelam. Bu Yàlla indée dëgg ci sunu xel, loolu ab révélation bu Yàlla la,

wuute ak jot ci dëgg jaarale ko ci yoonu séddale Biibël bi bu baax. Miller def na ñoom ñaar ñépp, waaye révélation bu Yàlla bokkoon na ci anam wi mu jaar ngir xam mbiram “the daily.”

Miller du xamoonul woonu wàllug jigeen ak góor gi di soppeeku ci Daniel saar 8, ayet 9 ba 12, ndax li mu amoon rekk mooy Biibël bi ak ab konkodaas bu amul benn xibaar ci lu jëm ci làkk yi ci Mbind mi. Du woon gis wuute gi nekk diggante “sur” ak “rum,” ñoom ñaar yépp di leen tekki ni “dindi.” Du woon gis itam wuute gi nekk diggante “miqdash” ak “qodesh,” ñoom ñaar yépp di leen tekki ni “santuweer.”

Bu woonul gisul wax ji nekk ci baat bi “tamid” te am benn téeméer ak ñent yoon ci Biibël bi. Dëgg bi mu mënu woon a gis — te mooy itam dëgg bi mu gisoon — mooy ne ci benn téeméer ak ñent yoon yi baat bu Ebrë “tamid” jëfee ko ci Biibël bi, waaye ci téereb Danyeel rekk lañu jëfandikoo baat bu Ebrë “tamid” ni tur. “Tamid” mooy baat bu Ebrë buy tekki “sax ci kaw”, te ci téereb Danyeel dañu ko tekki “bés bu nekk”.

Ci téereb Daniel rekk lañu jëfandikoo kàddu gi ni tur, te ñeneen juróom-ñeent fukki juróom-ñett yoon yépp dees koy jëfandikoo ni waxyu-jëfandikoo. Moo tax ba yeneen ñi tekki Biibël bu King James bi daje ak ne Daniel jëfandikoo na kàddu gi juróom yoon ni tur, fekk mbindkat yépp ci Biibël bi jëfandikoo nañu ko juróom-ñeent fukki juróom-ñett yoon ni waxyu-jëfandikoo, daldiñu neñu leen dooleb firnde yi mujj na ba tax ñu “yeyat” ni Daniel jëfandikoo kàddu gi ni tur. Ngir “yeyat” Daniel, yokku nañu ci kàddu gi baat bi “sarax”, noonu ñu soppi tur mu doon waxyu-jëfandikoo. Te gannaaw loolu, ngir yeyat ñi tekki, Ellen White jot na wax ci njàngale gu ñu ko soloo ne moom “gis naa ci mbirum ‘Daily,’ ne baat bi ‘sacrifice’ xel nit moo ko yokk, te bokkul ci teks bi; te ne Boroom bi moo jox xalaat wu jub wi ci moom ñi joxe wax ju yégale waxtuw àtte bi.”

Miller, ci seedeel boppam, dafa doon wut ngir dëgg “the daily,” te mu mujje ci dëgg ko ci 2 Thessalonians. Waaye itam, ci seedeel boppam, bi muy wut ngir dëgg benn baat, dafa daan xool bépp fànn wu baat boobu jëfandikoo, te baat boobu jëfandikoo nañu ko ci Yoonu Yàlla juróom-ñeent-fukk ak juróom-ñeent yeneen yoon. Waaye seedeem ci lu jëm ci “the daily” mooy ne, gisu ko fenn kudul ci téereb Daniel, bi mu waxee ne: “Ma jàng ba ci kanam, te mënu maa gis beneen misaal fu ñu ko fekk [the daily], kudul ci Daniel.” Miller yóbbu nañu ko ci alxuraan yi du ngir rekk yoonam wu njàngat, waaye itam ci ndigal bu jóge ca kaw bu Yàlla feeñal ko jaarale ko ci liggéeyu malaaka yi.

Loolu tax mu njëg ci “jullit ju bes bi saa si,” nekkoon na jub, waaye dafa yem. Mënul woon xam ne ci juróomi yoon yi ñuy wax “jullit ju bes bi saa si” ci téereb Daniel, benn ci ñetti yoon yi ñu ko wax ne “ñu ko dindi,” dafa doon tektal wu wuute ak ñaari yoon yeneen yi. Benn yoon, “jullit ju bes bi saa si” ñu ko jëfandikoo ak baat bu Ebrë “rum,” te ñaari yoon yeneen yi ñu ko jëfandikoo ak baat bu Ebrë “sur.” Ñaari baat yooyu ñépp dañu leen tekki ne dindi, waaye “rum” ci Daniel saar 8, aaya 11, mooy yékkati te mággal, te ci saar 11, aaya 31, ak saar 12, aaya 11, baat bi “sur” mooy dindi.

Boroom xam-xamu yàlla yi di lekk ak naan ndabu Babilon, ñuy werante ne bu ñu dindi dara walla saa yu ñu yékkati dara, ñoom ñaar ñépp dañu tektal benn xeetu dindi; ba tax ñu wara dëgg baat yii ñaar ni ñu am genn benn tekki. Ñu wax ne ñetti yoon yi ñu wax “bëccëg bi sax,” bu ñu ne “ñu dindi

ko,” mas naa tekki rekk dindi; te ci loolu, dañuy wone ne Daniyeel amul woon teey ci tannam baat yi. Duñu ko wax ci kanam gu leer, waaye ci seen njàngale gu aju ci xalaat, dañuy jàngale ne Daniyeel waroon na jëfandikoo baat bi “sur” ci ñetti yoon yépp, ndax ci seen gis-gis bu boroom xam-xam yu yaakaar, mu doon tekki benn mbaa benn yoon rekk saa su ne “bëccëg bi sax,” “ñu dindi ko.”

Ñuy def nañu noonu it ak baat yi “miqdash” ak “qodesh,” ñoom ñaar ñépp lañu tekki ni “santuweer,” ci aaya yi fukk ak benn ba fukk ak ñent ci saraxal gi juróom-ñett. Ci bépp fan wu “santuweer” nekk ci ñaari aaya yooyu, dañuy sax ci ne ñoom ñépp dañuy tegtal santuweeru Yàlla. Suñu jël ko ci xalaat gu dëgër, Daniel waroon na rekk jëfandikoo “qodesh” ci ñetti fan yépp, te bañ a jëfandikoo “miqdash” ci aaya fukk ak benn. Miller du woon ku xam wuute wi nekk ci diggante baat yooyu, waaye teoloog yu tey yi xam nañu ko, te suñu ko xamee, dañuy sax ci ne warul a nangu benn wuute. Waaye Miller, mi xamul woon wuute yi nekk ci diggante baat yooyu, agsi woon na ci xam-xam bu juuyoo ak bu teoloog yu tey yi.

Dëgg dëgg mooy ne Daniyeel bindkat bu wóor la woon, te dafa xamoon làkku Ebre, te ñu àtte ko ne mu ëppoon ñépp ñi des ci xelu yu xareem Babilon fukki yoon. Su kenn xamoon jëfandikookat gu baaxug làkku Ebre, ak ni waroon a feesal ko bu jub ci boobu jaar-jaar, mooy Daniyeel. Su fekke ne Daniyeel jëfandikoo ay baat yu wuute, li tax mooy ne dañoo bëggoon a yóbbu ay tekki yu wuute, yi mu bëgg-bëgg doon feeñal. Bu ñu nanguwalee ni Daniyeel jëfandikoo ay baat yu wuute ci anam wu yaatu, yi ñuy tekki ne “santuwaar” walla “dindi,” kon loolu di dëggal xam-xamu Miller ci “bës bu nekk bi,” mi Miller gisoon ci boppam ci benn kàddu boobu sax, fa Pool di wax ne ñiy bañ dëgg dañoo dogal ngir jot naqar gu tar.

Ñi bañ bëggul dëgg te gëm fen wi di jur réer gu tar, ñoom itam lañu di misaal ni naankat yi dëkk Efrayim, te ñu leen misaal ci ñaari wërin. Benn wërin mooy njiit ñi jàng te am xam-xam, te beneen wërin mooy ñi amul njàng mi nekk, ñi dul dégg ludul li ñi jàng di leen jàngal. Ñoom lañu di ñi làqu ci suufu fen, te ñi fas kóllëre ak dee. Ñoom mooy janq yu ñàkk xel yi ci Macë 25, ak ñi seen bakan yékkatiwu ci Abakuk 2. Ñoom lañu di ñi bañ dëgg yu taxaw ci biir géntug Miller, yi leer fukki yoon gën a xonq ci muj gi (tey misaal ci nattu fukki ba noppi bi ngir Israyil bu bees bi), ni ko nattu fukki ba noppi bi doon misaal ngir Israyil bu yàgg ba.

Dina continuer njàng mi ci bind bu ci topp.

Te Boroom wax na Muusaa ne: “Ba fan la xeet wi di ma meral? Te ba fan lañuy gëm maul ci lépp ay kéemaan yi ma wone ci seen biir? Dinaa leen dóor ak mbas mi rey, te dindi leen seen cér, te def la nekk xeet gu gën a mag te gën a am doole moom.” Muusaa ne Boroom bi: “Bu ko defee, waa Misra dëgg dees na ko dégg, ndaxte yaa génne xeet wii ci seen biir ak sa kàttan. Te dinañu ko wax waa réew mii; ndaxte dégg nañu ne yow Boroom bi, yaa ngi ci biir xeet wii, ne yow Boroom bi, gis nañu la kanam ak kanam, ne sa niir taxaw na ci seen kaw, te yaa jiitu leen bëccëg ci ab pillar bu niir, te guddi ci ab pillar bu safara. Léegi nag, boo reyée xeet wii mépp mel ni benn nit, kon xéewal yi dégg sa tur dinañu wax ne: ‘Ndaxte Boroom bi mënul woon dugal xeet wii ci réew mi mu leen giñal, moo tax mu rey leen ca màndiñ ma.’”

Léegi nag, maa ngi lay ñaan, na dooley sama Boroom mag, ni nga waxe ne: Boroom bi muñ na lool te am yërmande gu réy, di baal ñaawteef ak moytoo, waaye du mukkk a jébbal ku tooñ; di dalal ñaawteefu baay yi ci wér-gu-yaramu doom yi ba ci ñetteelu maas ak ñeenteelu maas. Bëgg naa nga baal ñaawteefu xeet wi, ni sa yërmande maggee, te ni nga baalee xeet wi, dale ko Misra ba léegi. Noonu Boroom bi ne: Baal naa, ni nga ko waxe. Waaye ci dëgg, ni ma dundee, suuf sépp dina fees ak ndamu Boroom bi. Ndaxte nit ñépp ñi gisoon sama ndam ak sama kéemaan yi ma defoon ca Misra ak ca màndiŋ ma, te fiir nañu ma léegi fukki yoon, te déggul samay wax; ca dëgg duñu gis réew mi ma giñoon seen baay yi; itam kenn ci ñoom ñi ma merloo du ko gis. Waaye sama jaam Kaleb, ndaxte amoon na ci moom beneen xel, te topp na ma ba mat sëkk, kooku dinaa ko dugal ci réew mi mu duggoon, te askanam dina ko moom. Númeri 14:11–24.